

De financiële positie van Overbetuwe

Analyse en koersvoorstel 2026–2030

Lijst BOB – januari 2026

Rapport – De financiële positie van Overbetuwe

Lijst **BOB** Ard op de Weegh – Januari 2026

Waarom dit beknopte rapport?

Overbetuwe staat financieel op een kruispunt. De Programmabegroting 2026 is door de raad vastgesteld, maar dat gebeurde met grote lastenverhogingen voor inwoners, het aanspreken van reserves en grip op de belangrijkste uitgavenpost: het sociaal domein (zorg en ondersteuning op grond van Wmo, Jeugdwet en Participatiewet).

De vraag is niet of de begroting formeel sluitend is.
De echte vraag is: hoe stabiel is zij?

Lijst **BOB** wil geen politiek van incidenten en noodverbanden. Wij willen weten of het huishoudboekje van Overbetuwe ook de komende jaren overeind blijft zonder dat de rekening telkens weer bij de inwoners wordt gelegd. Dit rapport beschrijft waar de gemeente nu staat, welke keuzes het college maakt, wat wordt doorgeschoven naar na de verkiezingen en wat dat betekent voor de portemonnee van onze inwoners.

Hoe Overbetuwe er financieel voorstaat.

De gemeente beschikt begin 2026 over een Algemene Reserve van ongeveer € 15,8 miljoen na aftrek van de voorziening voor de asbestsanering van de Wanmolen. Tegenover die reserve staat een totaal risicobedrag van ongeveer € 9,6 miljoen. Dat levert een weerstandratio op van 1,64.

Op papier ziet dat er solide uit. Maar die ratio vertelt maar een deel van het verhaal.

Het probleem zit niet in vandaag. Het probleem zit in morgen.

De begroting 2026 is sluitend doordat:

- Belastingen fors zijn verhoogd (OZB +20,5%, riool +14,4%, afval +9,5%) en
- Doordat er in de jaren 2026–2028 € 3,7 miljoen uit de Algemene Reserve wordt gehaald om structurele tekorten af te dekken.

Daarmee gebeurt iets dat volgens het BBV (de landelijke begrotingsregels) eigenlijk niet hoort:
structurele uitgaven worden betaald met tijdelijk geld.

Dat is alsof een gezin de vaste boodschappenrekening betaalt met spaargeld. Dat kan even, maar niet elk jaar.

Lasten voor inwoners: het echte effect.

Voor een gemiddeld huishouden in Overbetuwe stijgen de woonlasten in 2026 met ongeveer 5%. Dat komt door:

- De OZB-verhoging,
- Hogere rioolheffing en
- Hogere afvalstoffenheffing.

De gemeente noemt dat “kostendekkend”, maar voor inwoners voelt het als simpelweg: meer betalen voor hetzelfde.

Dat raakt juist ook mensen met een laag of middeninkomen. De OZB is een platte belasting: wie een huis heeft, betaalt, ongeacht inkomen. De riool- en afvalheffing geldt voor iedereen.

Lijst **BOB** vindt dat onrechtvaardig zolang:

- De organisatie zelf nog niet aantoonbaar efficiënter werkt en
- Zolang op de grootste uitgavenpost (het sociaal domein) onvoldoende wordt gestuurd.

De Wanmolen als financieel waarschuwingssignaal.

De asbesttegenvaller bij de Wanmolen van € 1,6 miljoen laat zien hoe kwetsbaar de financiële positie is geworden.

Dit bedrag moest volledig uit de Algemene Reserve worden gehaald. Eén project slokte daarmee ruim tien procent van de financiële buffer op. Dat is niet dramatisch op zichzelf — maar wel als tegelijkertijd ook andere tekorten al uit diezelfde reserve worden betaald.

Dit laat zien: als er twee tegenvallers tegelijk komen, wordt het financieel krap.

En die tegenvallers zijn geen uitzondering. Gemeentelijke projecten hebben altijd risico's: grondexploitaties, bouwkosten, subsidies, juridische procedures.

Reserves horen daarvoor te zijn. Niet om structurele gaten te dichten.

Het sociaal domein: waar het geld echt weglekt.

Met ongeveer € 36 miljoen per jaar is het sociaal domein de grootste uitgavenpost van Overbetuwe.

De kern van het probleem is niet dat mensen hulp krijgen.

De kern is dat de gemeente te weinig grip heeft op:

- Instroom,
- Duur en
- Effectiviteit van die hulp.

In het huidige systeem geldt:
meer zorg = meer geld.

Dat creëert geen prikkel om problemen duurzaam op te lossen.

Het sociaal-domeinrapport van Lijst **BOB** laat zien dat er andere manieren zijn:

- Sterke lokale teams,
- Wijkgerichte aanpak,
- Normaliseren waar het kan,
- Professionaliseren waar het moet,
- Resultaatgerichte inkoop.

Daarmee kan de kwaliteit omhoog en de kosten omlaag. Zelfs een besparing van 1,5 tot 2% op dit budget betekent al € 500.000 tot € 700.000 per jaar structureel.

Dat is geen afbraak — dat is beter organiseren.

Sociaal Domein, het kan anders

**Bespiegelingen van
Lijst BOB**

Reserves zijn geen spaarpot, maar een hefboom

In het politieke debat wordt de Algemene Reserve vaak neergezet als een soort spaarpot: geld dat er “toch staat” en dus gebruikt kan worden om gaten in de begroting te dichten. Dat klinkt logisch, maar het is een misvatting die gemeenten duur kan komen te staan. Reserves zijn geen dode euro's op de plank. Ze zijn een strategisch instrument waarmee een gemeente haar toekomst kan vormgeven.

In de praktijk werken steeds meer subsidies en investeringsprogramma's met cofinanciering. Of het nu gaat om woningbouw, energiebesparing, mobiliteit, leefbaarheid of maatschappelijke voorzieningen: vrijwel altijd geldt dat een gemeente alleen geld van het Rijk, de provincie of Europa krijgt als zij zelf ook een deel meebetaalt. Vaak gaat het om verhoudingen van 50-50 of zelfs 30-70. Met andere woorden: zonder eigen geld geen extern geld.

Dat betekent dat de omvang van de Algemene Reserve rechtstreeks bepaalt hoeveel investeringen Overbetuwe kan binnenhalen. Een euro uit de reserve is vaak geen euro die verdwijnt, maar een euro die twee of drie euro aan subsidies losmaakt. Gemeenten met gezonde reserves kunnen snel intekenen op regelingen en projecten starten. Gemeenten met lege kassen staan langs de zijlijn toe te kijken hoe het geld naar andere regio's gaat.

Wanneer de Algemene Reserve wordt uitgehold om structurele tekorten af te dekken, ontstaan daarom drie problemen tegelijk. Ten eerste kan Overbetuwe niet meer meedoen aan subsidieregelingen, zelfs als die inhoudelijk perfect passen bij onze ambities. Ten tweede lopen we concreet geld mis, omdat andere gemeenten wél hun cofinanciering kunnen opbrengen. En ten derde blijven belangrijke investeringen in woningbouw, duurzaamheid en voorzieningen liggen, terwijl daar juist nu grote kansen liggen.

Het huidige beleid van het college — waarbij de reserve steeds opnieuw wordt aangesproken om de begroting sluitend te maken — ondermijnt dus niet alleen het weerstandsvermogen, maar ook de ontwikkelkracht van de gemeente. Het is alsof je het startkapitaal van een onderneming verbruikt om de lopende kosten te betalen: op korte termijn lijkt het een oplossing, maar op langere termijn hol je je eigen toekomst uit.

Lijst **BOB** kiest daarom bewust voor een andere koers. Wij zien de Algemene Reserve niet als een makkelijke pot om tekorten te dichten, maar als een noodzakelijke buffer én als een hefboom om extra middelen naar Overbetuwe te halen. Door de begroting structureel op orde te brengen en de reserve te beschermen, vergroot de gemeente haar investeringskracht, haar onderhandelingspositie en haar toekomstbestendigheid.

Wie vandaag zijn reserves opmaakt om gaten te dichten, mist morgen de kans om te bouwen.

Het Gemeentefonds is geen stabiele bodem meer

Jarenlang konden gemeenten hun begroting bouwen op een relatief stabiele basis: het Gemeentefonds. De jaarlijkse uitkering van het Rijk was voorspelbaar. Natuurlijk waren er schommelingen, maar in grote lijnen wist een gemeente wat zij kon verwachten. Dat gaf rust, en het maakte meerjarige planning mogelijk.

Die tijd is voorbij.

Sinds enkele jaren is het Gemeentefonds steeds grilliger geworden. De koppeling aan rijksuitgaven, incidentele herverdelingen, correcties achteraf en nieuwe verdeelmodellen zorgen ervoor dat gemeenten vaak pas laat horen hoeveel geld ze werkelijk krijgen. Soms stijgt de uitkering, soms daalt zij onverwacht en steeds vaker gebeurt dat midden in een lopende begrotingsperiode.

Voor Overbetuwe betekent dit dat een belangrijk deel van de inkomsten onzeker is geworden. Het geld waar vandaag op wordt gerekend, kan morgen lager uitvallen. En juist omdat een groot deel van de gemeentelijke uitgaven – denk aan zorg, jeugd en inkomensondersteuning – wettelijk verplicht is, kan een tegenvaller in het Gemeentefonds niet eenvoudig worden opgevangen door “even te bezuinigen”.

In zo’n situatie is een sterke Algemene Reserve geen luxe, maar noodzaak. Wie met een dunne buffer werkt, wordt bij elke rijks wijziging direct gedwongen tot noodmaatregelen: lastenverzwaring, schrappen van investeringen of opnieuw graaien in de reserve. Dat is geen financieel beleid, dat is financieel overleven.

Lijst **BOB** vindt dat Overbetuwe zich moet aanpassen aan deze nieuwe werkelijkheid. Als het Gemeentefonds onzekerder wordt, moet de gemeente zelf sterker worden. Dat betekent: een robuuste reserve, structurele dekking van uitgaven en geen afhankelijkheid van incidentele meevallers uit Den Haag.

Waar vroeger stabiliteit uit Den Haag kwam, moet nu stabiliteit uit Elst komen.

Wat het college doorschuift naar na 18 maart 2026.

De echte financiële keuzes zijn niet gemaakt in de begroting 2026. Ze zijn uitgesteld.

Na de verkiezingen moet de nieuwe raad:

- Opnieuw kijken naar het sociaal domein,
- Opnieuw kijken naar de Algemene Reserve en
- Opnieuw naar de belastingdruk.

De lasten zijn al verhoogd.

De reserves zijn al aangesproken.

De structurele oplossingen zijn nog niet ingevoerd.

Dat is geen stabiele overdracht. Dat is een financieel risico dat wordt doorgeschoven.

Wat de volgende raad erft.

Als dit beleid wordt voortgezet, krijgt de volgende raad:

- Een lagere reserve,
- Hogere vaste lasten,
- Een sociaal domein zonder grip op de uitgaven en
- Inwoners die al maximaal zijn aangeslagen.

Dan blijft er maar één knop over:

nog hogere belastingen of pijnlijke bezuinigingen.

Wat er anders kan.

Lijst **BOB** gelooft dat het anders kan:

- Geen structurele tekorten uit reserves betalen
- Efficiënter werken in de organisatie
- Regionale samenwerking kritisch tegen het licht houden
- Het sociaal domein sturen op resultaat
- Belastingen alleen met inflatie verhogen

Dat is geen ideologie.

Dat is gewoon goed financieel beheer.

Conclusie.

Overbetuwe staat niet op de rand van faillissement.

Maar we zijn wel bezig onze financiële veiligheid langzaam uit te hollen.

Het college kiest voor:

- Lastenverzwaring,
- Reservegebruik en
- Uitstel.

Lijst **BOB** kiest voor:

- Structurele oplossingen,
- Grip op de grootste kostenpost en
- Bescherming van de portemonnee van inwoners.

Of zoals Cruijff het zei:

“Je gaat het pas zien als je het doorhebt.”

Voor Overbetuwe geldt: het kan nog de goede kant op
maar alleen als we nu of na de verkiezingen durven kiezen.

Slotbeschouwing – Geen sluitende cijfers, maar een sluitend verhaal

Overbetuwe is geen arme gemeente.

Maar we zijn wel een gemeente, die zichzelf langzaam financieel kwetsbaar maakt.

Niet door één grote fout, maar door een reeks kleine, ogenschijnlijk logische keuzes: reserves gebruiken om tekorten te dempen, lasten verhogen om pijn te vermijden en structurele hervormingen vooruit schuiven omdat ze politiek lastig zijn.

Dat is begrijpelijk.

Maar het is geen financieel verantwoord bestuur.

Wie structurele problemen tijdelijk afdekt met eenmalig geld, maakt de begroting niet sterker. Hij maakt haar afhankelijk. En wie de rekening vooral bij inwoners neerlegt, verlegt het probleem in plaats van het op te lossen.

Lijst **BOB** kiest een andere koers.

Wij geloven dat:

- Financiële buffers er zijn voor risico's, niet voor routine;
- Lastenverzwaring pas aan de orde is als de eigen organisatie aantoonbaar efficiënt is en
- Dat het sociaal domein menselijker én betaalbaarder kan door betere regie.